

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára egész évre 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára :
24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel,
egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyl. pénztárnokhoz
küldendő Kolozsvárra (viz-utca 5. sz.)

Kisgyörgy József.

(Arcképpel.)

Fényes

Kisgyörgy József, a ki Dombó községében mint kántortanító 48 évig szorgalommal hintegette a nevelésügy mezején a tudomány magvait, 1894 aug. 15-én közhasznú életét 76 éves korában bevégezte. Az elhunyt azon lelkes tanítók sorába tartozott, kik az értelem fejlesztése, a vallás-erkölcsös élet terjesztése mellett, a hazaszeretet, isten és emberek iránti tiszteletet csepegtették tanítványaik kebelébe. Ezt cselekedte Kisgyörgy József is csaknem ötvenéves tanítósága alatt. S hogy fáradozása elismerés nélkül nem maradt, arról az alábbi rövid életrajza bizonytságot teszen.

Kisgyörgy József Torda-Aranyosmegyében, Kövend községében, nemes székely családból született 1818-ban. Atyja: Kisgyörgy József hivatalnok volt.

Tanulását szülőfalujában kezdette, Tordán folytatta s kolozsvári főiskolánkban a gymnasium és theologia cursust szorgalommal végezte, valamint egy évi jogi tanulmányát is itt szerezte.

Tordára neveztetett ki köztanítónak s onnan jött Dombóra tanítónak és énekvezérnek 1842-ben. Ezen kettős hivatalát lankadást nem ismerő szorgalommal s igaz szeretettel betöltötte.

A tanítás körül kifejtett buzgalmát a „Küküllőmegyei tanító egyesület“ azzal jutalmazta, hogy 42 évi tanítóskodása alkalmából 1883-ban Dicsőszentmártonban „Kisgyörgy-ünnepélyt“ rendezett s ünnepélyére Dombó községe adakozásból egy diszes babérkoszorút készíttetett, a melyen a küküllőmegyei tanító egyesület felirata olvasható.

Az ünnepélyen Rédigér Árpád, egyesületi elnök, Nagy János alelnök, Horváth László, kir. tanfelügyelő, Ütő Lajos, dombói pap és András István megyei főjegyző élőlészóval, unitárius püspök Ferencz József úr és az Egyházi Képviselő Tanács írásban üdvözölték Kisgyörgyöt mint szorgalmas tanítót.

Kisgyörgy a jubileum után is még 6 évig működött terhes pályáján s azután testi gyengesége miatt nyugalomba lépett, hogy 48 évig folytatott tanítóskodása után magát kipihenhesse.

Kevesen vannak Dombó községében, kiket nem ő tanított volna a tudományok ismeretére, a mit bizonyít az a tény is, hogy Küküllőmegye községei között Dombón van legtöbb olvasni, írni és számolni tudó.

A tanítás körül kifejtett buzgalmát király Ő Felsége ezüst éremmel jutalmazta s tüntette ki tanító társai között 1883-ban.

Kisgyörgy tanítása első évében a felnőtt ifjak néhányát a téli hosszú estékre maga köré gyűjtötte s azokat olvasásra, írássra és főképp éneklésre tanította. A műének volt az, melyre kiváló gondot fordított s a dalkör tagjait minden vasárnap délután szorgalmasan tanította. Az általa alakított dalkör ma is fennáll s József

Dénes tanító minden vasárnap délután templomi, halotti és világi énekekre szakszerűleg tanítja. Jelenleg 24 tagból áll. A szomszéd román községekből mindig volt 4—5 tanítványa, a kik a magyar nyelvet iskolájában megtanulták s azok közül többen elismeréssel és tisztelettel voltak iránta.

Az Egyh. Fő Tanács a Tiszteletes s később egyházi Tanácsos czimek adásával tüntette ki, mint szorgalmas tanítót.

Ő haszontalan szolga gyanánt nem ásta el azt a talentumot, a melyet az úr adott, hanem azzal hűségese sáfárkodott családjában ugy, mint iskolájában és embertársai között.

Tanítványai hálásan emlékeznek vissza jó tanítójukra s emléke élni fog köztük sokáig.

Legyen könnyű a hant felette.

A néhai családi életéből felemlítjük, hogy neje Sándor Anna, egy kiválóan erényes és vallásos nő már 21 éve meghalt. Gyermekük közül kettő ma is életben van: Kisgyörgy Sándor vargyasi unitárius lelkész, és Nemes Ferenczné Dicső-Szt-Mártonban.

Dombó.

Ütő Lajos.

Az öreg és fia.

— Édes fiam, maholnap meghalok,
Örökségül kevés mit rád hagyok.
Dús kincseket mert nem gyűjtöttem én,
Világ szerint azért vagyok szegény.
De jól csik még most is érzennem,
Hogy szivem sokkal nem cserélne, nem.
A kincset, melyet hiven őrzte meg,
Vedd át fiam, vedd — *örökségedet.*

Igy szólt az ősz, az áldott jó öreg,
Könnyes szemét többször törölve meg.
— Jer, jer fiam a kéklő hegyre fel,
Hol a pacsirta vígan énekel,
A pázsitot fényugár képibe
A ragyogó nap csókkal hinti be,
Mosoly dereng a föld göröngyein,
. . . Én ott gyűjtöttem össze kincseim.

Itt, itt vagyunk hát. Nézz távol, közel,
Egy *mondhatatlan* érzés nem fog el? . . .
Egy *ezredév*, mely ily tölgyet hozott,
Egy *év* növelte fel a liljomot.

Bokor tövén ibolyácska van itt,
Tán mintha súgna, mondna valamit.
A büszke rózsza meghajtja fejét,
Ekként imádja ő is Istenét.

A kis patak csörrenve lejt amott,
Partjain száz s száz virágot hagyott,
Melyekből a méh fris mézet visz el,
(Oh, van ki rája is gondot visel!)
. . . Ha ott a lombot szél lebbenti meg,
Nem hallod-e, hogy mit susog, zizeg? . . .
S midőn a csend lesz hosszú, végtelen,
Mély *áhitat* az, szentelt érzelem.

Ez érzelemben én boldog vagyok,
Követtem hiven azt a csillagot,
Mely világított életem felett . . .
Boldog, ki Istent hiszen és szeret!
Hiszem: a piczi harmatgyöngyszemen
Isten működik, Isten van jelen.
Oh, drága, örökfényű kincs a hit,
Remélni, bizni, tünni megtanít.

Még szólna az ősz, mondna még sokat,
Mert tudja azt, hogy jó tanácsot ad.
Most látja csak, hogy kit hiven tanít,
Földre borulva mint imádkozik,
Reszketve mondja ki minden szavát,
Mint a ki roppant kincseket talált.
És végezetre szól ajk, érzelem:
Hiszlek, imádlak édes Istenem!

— Látom fiam, te jól megértetted,
Mit fű, fa, lomb, virág beszél neked.
Hitet megtart, ez ékes, drága kincs,
Melynél a földön drágább semmi sincs.
S ha sujtól is majd az idők sora,
Hitet, reményed nem fogy el soha.
És majd életed másokat tanít:
Keressétek az Isten útait!

Tarcsafalvi Albert.

Remény s emlékezet.

Éltünk rögzös határain két genius vezet:
remény s emlékezet. Kisfaludi.

Az a jövő titkos rejtélyeiben horgonyt vet, ez a múlt sötét homályában fényt gyűjt. Ez előtt megnyílik a múlt, melyről azt hívők, hogy lezárult már, az előtt megjelenik a jövő, melyről azt hisszük, hogy utólérhetetlen.

Hány jövőből lett már múlt csak a mi életünkben, s hány múlt ment a feledés homályába csak a mi emlékezetünkben is.

Jó is, hogy így van, mert némely dolgokra nézve az a megdicsőítés, ha teljesen feledésbe mennek, de nem lenne jó, ha midőn a reggeli nap fénye kiüzi ablakunkon az éj sötétjét, ugyanakkor ki is törölné mindazt, a mi a reggelt megelőzte. Még a nap forró hevének is megghiúsúlna legtöbb hatása, ha abból a fényből, a mellyel megelőzőleg ékeskedett, nem ragadtak volna magukhoz egy-egy mécsfényt az ég holdja s csillagai, s ha ez a mi csillagunk a föld minden melegét elbocsátaná, mihelyt nem látná maga felett a napot.

A multak hagyománya nagyon becses nekünk, a jövők reménye nagyon édes nekünk.

Ha közelebb jövőnk magunkhoz s a mieinkre nézve vizsgáljuk a multat, nagyon, nagyon sok annak a tanulsága.

Ujitsunk fel csak egyet e perczen: 1579 november 15-ét. Lám egy mécsnek a lángja, az utolsó halvány pislogás s az örökre elalvás ott Déva várában, kegyetlen fogságban! Elalvás, de nem meghalás. Elalvás, de nem elsötétetés.

Avagy azt hiszi valaki, hogy annak a nagy léleknek a Dávid Ferenczének az éltető melege azonnal eltűnt volna mindenből, a mibe bele volt lehelve? Azt hiszi valaki, hogy az emberi lélek volna csupán oly kevésbé fogékony, hogy abban ne maradna meg egy nagy lélek világoosságának bár a visszfénye?

Nem úgy, nem, hiszen minden emberben magában is van fénye és melege a léleknek, mennyivel inkább kell, hogy érezzék és láttassék ezen a nagy lélek hatása!

Mi úgy hisszük s azt hirdetjük, hogy a lélek halhatatlan s a nagy lelkek örökké élők és hatók.

Éppen ezért olyan reménységteljes előttünk a jövő. Éppen ezért nem aggaszt minket a bizonytalanság gondolata.

Mi hiszünk az örök életben s tehát hiszünk az örök haladásban is. A kettő egymástól elválhatlan, de a kettő együtt véve nagyon sokat követelő. Az életnek sajátsága a munka, a haladásnak feltétele a mozgás. Állandó munka s folytonos haladás. Ezek a jövő biztosítékai.

Mi legyen a munkánk? Ez az alkalom újból tollam alá adja a parancsot: építsünk hajlékot Déva nagy halottja hamvai fölébe.

Dávid Ferencz az emlékezeté, a Dávid Ferencz-templom a reményé. Van-e közöttünk, a ki ennek a reménynek él? Ki az, a ki leteszi az első áldozatot, melyből az alapkö felállitható legyen?

Én remélek!

Éltünk rögzös határain két genius vezet: remény s emlékezet.

Boros György.

Légy hű.

(Kisgyörgy József emlékére.)

Légy hű! E két szóval a néhai Kisgyörgy József Dombó egyházközség volt derék tanítójának emléke megörökítéséhez kívánok én is járulni.

Az elhunytnak érdemekben oly gazdag volt élete, a milyenhez hasonlót csak ritkán lehet találni. Tanító, atya, nevelő, testvér, barát egy személyben! Szive ez érzelmek gyakorlásában volt a legteljesebb.

Dombó népes község s nincs annak egyetlen férfi avagy nő lakója, ki egy félszáz lefolyása alatt egyebet érzett, egyebet tapasztalt és látott volna Kisgyörgy József részéről.

Ha iskolájába feladták a kis gyermeket, egy-két nap alatt, mintha édes apját látta volna, annyira megszerette, annyira vonzódott hozzá.

A szeretetnek és ragaszkodásnak e viszonya az életben még edesebb, még megszenteltebb lett.

Az olvasókör, a dalárda, mely Kis-Küküllővármegyében első helyen áll, az utcán avagy a mezőn való találkozás hiveivel, mind alkalmat nyújtottak arra, hogy böles tanácsaival, igaz szeretetével, határtalan becsületességével, tiszta józan életével, mint a hazának igaz polgára s az unitárius anyaszentegyháznak egyik

ihletett alakja, Sion népének vezére, továbbra is atyja, barátja, boldogítója lehessen . . . . .

Ki Dombó községében hű tud lenni ahoz az igaz tudományhoz, melyet az öreg Kisgyörgy bácsi ajkairól szent vallásunk alapján hallott s azt örökségül hagyhatja gyermekeinek, annak a becsületesség lesz családi legdrágább kincse. Kinek szívében az elhintett mag termékeny talajra akadt, annál az Isten és emberek szeretete ragyog mindörökké! Ahoz a lélek eldurvulása, sötétség és tévelygés nem férhet. Annál erősebb az egy Istenben helyezett tiszta és boldogító hit, mintsem hogy a hamis ige hirdetőknak a szív- és ész bolondítóinak hálójába juthasson!

Kisgyörgy Józsefre emlékezni azért oly kedves minékünk, mert benne, a talpig becsületes unitárius tanítóban és hasznos cselekedeteiben mindig a szív nemesedése és az értelem világosodása nyer újabb erőt.

Ő szent elhivatásához mindenkor hű maradt, miért jutalmát már életében elvette. Őt minden ember valláskülömbőség nélkül, hivatalnok és földmives, szegény és gazdag tisztelte és nagyra-becsülte.

Ez áldott emlékhöz Dombó községe légy hű mindörökké, mert akkor az egy élő igaz Isten is megáld téged bizonyára.

Gvidó Béla.

Mit hisznek az unitáriusok?

Isten.

Az unitáriusok hisznek az Isten egységében, igazságában és szeretetében. Ezt a hitet megerősíti a józan ész és az öntudat s a világon bármikor élt legjelesebb emberek legmélyebb tapasztalata.

Jézus.

Az unitáriusok hiszik, hogy az az evangelium, a melyet a Jézus tanított az Isten atyaságáról s az ember testvériségéről, a szó legigazibb és legjobb értelme szerinti vallás.

Biblia.

Az unitáriusok hiszik, hogy a régi időben Isten a proféták, apostolok és szentek által szólott az emberhez s hiszik, hogy ő most is szól a természet rendje, a lelkiismeret intései, a bölcseszavai és a jók példája által minden lélekhez, a ki rá hallgat.

Üdvösség.

Az unitáriusok hiszik, hogy mindazok, a kik elhagyják rossz gondolataikat és tetteiket, a kik őszintén kívánják az isteni ihletést és vezetést s a kik tisztán és önzetlenül élnek Isten országába befogadtatnak úgy a jelen, mint a jövő életben.

Tudomány.

Az unitáriusok hiszik, hogy a modern tudományok felfedezései, az ismeret terjedés, az emberi léleknek nemhogy szomorúságot okozna, hanem a legnagyobb öröm. A milyen mértékben semmisül meg a tévelygés és a babona, olyan mértékben nyílik meg az út egy tisztultabb és nemesebb valláshoz.

Ég.

Az unitáriusok hiszik, hogy Isten minden gyermeke számára gondoskodik egy szebb életről és boldogabb hazáról, s hogy egykor valahol, valahogy győzedelmeskedni fog az igazság a hamisság felett s a szeretet elenyésztet minden gyűlöletet.

Legyen meg a te akaratod.

Krisztus-monda.

Érőben volt a gabona.
S ha talán még szebb lett volna,
Ugy örülne a föld népe,
De legkivált a szegénye.
Látszott, hogy az eső régen
Nem esett itt e térségen,
Melyen Jézus Szent Péterrel
Végig haladt egy szép reggel.
»Uram — szólott a tanítvány —
A messiást megállítván,
Be kár, hogy e nagy határon
Nem lesz bőség, a mint látom.
Szalma fizet, hogy ha fizet,
Egy mag aligha ad tizet.
Porzik a fű, hogy ha vágja
Szegény ember gyors kaszája.
Gyümölcs a fán
Vézna, sovány
S a borszőlő venyigéje
Nem adja meg, mit ígére.
Ember, állat
Hjába fárad,
A veríték, haj nem elég
Eső is kell ám oda még.

Ezt az Isten megtagadta,
S a mit adott szűken adta.
— Kérlek, Úram, tedd meg érte,
Tedd meg az Isten nevébe':
Segíts e föld jámbor népén,
Jó ügyét szivedre vévén.
Nyisd meg az ég csatornáját,
Enyhítsd a föld égő szomját,
S ki most búsan néz a télre,
Megáldana vigan érte!«
»Jól van, Péter, mind elhiszem,
A Megváltó mond szeliden,
Jó szived van régen látom,
Kisértsük meg, én nem bánom.
Menj be gyorsan a faluba,
Itt az ösvény ez az útja,
S a kit találsz jobbra-balra,
Kérdezd ki, s ha úgy akarja:
Adok esőt napra-hétre,
Buzaföldre, völgyre, rétre.
Lesz gabona, gyümölcs bőven,
Nem hever pénz a szőlőben;
Mondom: kérdezd rendre őket
S parancsolok a felhőknek.«
— Nagy örömmel megyen Péter,
Szinte fut, hogy ne késne el.
Egyenest a bíróhoz lát
S elbeszéli jó szándokát.
Kéri, hijjon gyűlést egybe,
S ha mindnyája megegyezne,
Lenne eső napra-hétre,
Hullna bőven völgyre-rétre.
Bíró uram postát küld szét,
Begyűjti a falu népét
S hogy Szent Péter mi járatba'
Jött hozzájuk — előadja.
— Alighogy a szót bevégzi,
A notárus reákezdí:
Nem kell eső, künn a szénám
Elpusztulna, állna léhán.
— Nekem sem kell, szól egy másik
S a jó ügyre nagyot ásit:
Messzi útra kell még mennem,
Úti eső veszedelem.
— Az mind semmi — harmadik mond

Téglát hordok: nagy sor, nagy gond;
Az esőben mind szétmálna,
Templomunknak benne kára.
És így tovább rendről-rendre
A dolgot meghányva, vetve
Kimondják nagy bölcseséggel:
Nekik bizony eső nem kell.
Egyébiránt, hogyha esik
Zugolódás nélkül veszik . . . .
Legyen úgy mint Isten adja,
Legyen meg szent akaratja.
És e hittel széllyel mennek
Megköszönve Szent Péternek
Jó szándokát, fáradságát,
Tisztelik a nagy Messiást.

* * *

Kihez hogy élére Péter,
Így szól teli keservével:
Már ki látott ilyen népet . . .
Nem kell neki segítséged,
Könnyelműen veti, hányja:
Ha nem esik, azt se bánja.
Ámde — szóla a Messiás —
Ott van a hit a megnyugvás:
Legyen úgy mint Isten adja,
Legyen meg szent akaratja . . . !

Végh Mátyás.

Unitárius egyház történelmi naptár.

November.

1. — 1881-ben Benczédi Gergely egyh. közpénztárnokká választott.

2. — 1847-ben az unitárius egyház folyamodik az országgyűléshez elvett javai kárpótlásáért.

5. — 1891-ben az unitárius főiskolában egyszerre három tanár iktattatik be: Kanyaró F., Boros S., Nagy Gy.

6. — 1616-ban Székely-Kereszturt zsinat tartatott.

7. — 1796-ban iktattatott be a kereszturni gymnasium első tanárává és igazgatójává Szabó Sámuel.

11. — 1618-ban az erdő-szentgyörgyi zsinaton a szombatosok

az unitárius egyházból kizáratlak. 1775-ben született n.-solymosi Konez János.

14. — 1726 ban mh. Kereszturi Sámuel kolozsvári főisk. tanár,

15. — 1579-ben mh. Dávid Ferencz Déva várában.

16. — 1611-ben lefejezik Tyscovicus Jánost, mivel a szentháromságra és a keresztre esküvést megtagadta.

21. — 1721-ben a fejevári prépost Vírmont tábornokkal együtt nagy katonai fedezettel az unitáriusokat Tordáu kiverte templomukból (a piaczi) és azt elfoglalta.

24. — 1597-ben halt meg Enyedi György püspök.

27. — 1725-ben vették meg Teleki Ferencz és Szakál Ferencz gondnokok a Huszár-féle kőházat 175 m. frton. Ez a mai főiskola helyének nyugatfelöli része lett.

Boros György.

Emlékkönyvbe.

Lászlófalvi Vélits Irén és Mártha emlékkönyvébe.

Gyönyörü két gyermek,	Szálljon a boldogság
Ti kedves angyalok!	Örömmel hozzátok,
Szép, mint az égiek	A sziv gyötrelmeit
S mint ők — ártatlanok.	Sohase lássátok.
Ki a keresztséggel	A legszebb erények,
Kereszténynyé jegyzett,	Mint fénylő csillagok
Igaz tiszta szivből	Dicsugaraikkal
Azt kívánja nektek:	Körül ragyogjanak.
Hol picziny lábatok	Egész életetek
Útjai vezetnek,	Ezen a világon,
Illatos virágok	Legyen mesebeli
S rózsák teremjenek.	Kedves tündér álom . . .

Rédiger Géza.

Ezer év mese költése

Az igazi népköltészet legmélységesebb forrásai a mondák és mesék. A vallási, a legfelsőbb lényről való fogalmak, a nép érzelm- és gondolatvilágának első megnyilatkozásai, a történelmi emlékek első nyomai, ezekben a mondákban és mesékben vannak lerakva és megörökítve. Az életmódnak, társadalmi szokásoknak és az ezekben nyilatkozó különleges nemzeti izlésnek első csiráit pedig ezeken a meséken és mondákon kívül más kutfőkben hiába keressük. Az ügynevezett irott kutfők már tisztultabb, magasabb műveltséget tárnak elénk, mikor már az illető népfaj jóval túl van bölcső-korán. Ezek a szájról-szájra, nemzeti hagyományként át-

származott költészeti emlékek az illető népfajnak igazi dajka-dalai. Ezek a mesék és mondák tehát a nemzeti közművelődés történelmének legelső nyomai, a melyek visszavezetnek bennünket jóval messzebb, azon túl, a hol a történetírás fonalja megszakad.

A mese-költészetet ennél fogva két szempontból kell felfognunk, egyrészt mint kezdetleges költészeti termékeket, a nemzeti történelem kutfőit, a melyekben a nemzeti hagyományok, történelmi tények többnyire a csodás dolgok vegyületében itt-ott felcsillámolnak, mint az aranypor a fövényben. Különösen azok a népmondák és népmesék bírnak nálunk jelentőséggel, a melyek a családalapításra, a házasságkötésre, a családi életre; a szülők és gyermekek közötti viszonyra vonatkoznak és pedig szerencsénkre ezekben a mesékben és mondákban csakugyan bővelkedünk is. Látjuk az ifju férfi küzdelmét, többször ember feletti vállalkozásait, míg kedvessének, többnyire a nagy szépségű királyleánynak kezét megnyeri. Látjuk a leány hűségét a maga szüzi tisztaságában a legragyogóbb női erénynyé magasztosulva, midőn még a hétfejű sárkánnyal és a leggonoszabb mostoha ármánykodásaival, pokoli terveivel szemben is harczol. Látjuk az önfeláldozó jó testvért és minden lépten-nyomon az igazság, becsületesség diadalát és a gonosz szándék, a bűnös törekvések bukását. Mind ez kétségkívül felemelőleg hat minden kedélyre. Innét van az a régi közmondás, hogy a meséket és mondákat a gyermek megérti, a felnőtt ember okul rajtuk és az öreg gyönyörködik bennök. Meghatják a kedélyt. Örömré, lelkesedésre gyujtanak vagy könnyüt fakasztanak szemünkben és részvétet, bánatot szívünkben a sorsüldözött iránt. Foglalkoztatják az emlékező tehetséget a szövevényes mesék, különösen pedig a történelmi monda-csoportok; táplálják a képzelmet és feiköltik az értelmet, az ítéletet, a megfontolást. Énnél fogva éppen ezek a nemzeti mesék és mondák legalkalmasabbak arra, hogy gyermekeink ártatlan, hamisítatlan tiszta lelkébe átvi gyűk a nemzeti érzést, a nemzeti ízlést és a nemzeti hagyományok iránti szeretetet, hajlandóságot és lelkesülést.

Épen azért különös hazafiúi öröm és lelkesedés fogott el, midőn az Athenaeum irodalmi és könyvnyomda részvénytársaság kiadásában megindult *Benedek Elek* kiváló magyaros érzésű és ízlésű írónk „*Magyar Mese- és Mondavilág*“ című öt kötetre tervezett irodalmi vállalata, a melyből megtudjuk, hogy Benedek Elek terve megírni a magyar nép mesemondó hangján a létező és ma még megjelölhető meséket, mondákat és regéket. Már ez a hazafias vállalkozás maga is különös méltánylást érdemel. Azt a bámulatos szorgalmat pedig, a melylyel ezeket az ország minden zegében-zugában a nép ajkán élő vagy a különféle gyűjteményekben és folyóiratokban szétszórt meséket, mondákat összekereste, össze-

gyűjtötte és csinos nyelvezettel újra megírta, eléggé méltányolni alig lehet. Ha hasonlattal élhetünk, akként lehetne jellemezni Benedek Elek meseírását, hogy abban a csokorban, a melyet mesegyűjteményébe nyujt, csak a kötés művészi, a virágok ellenben eredeti üdeségükben megmaradtak, amint azok a mezőn találhatók. Ezek mind a nép ajkán termettek önmaguktól. Nincs szerzőjük, jobban mondva szerzőik ismeretlenek. Erről tanuskodik ennek a nagy vállalatnak most megjelent első kötete, melynek teljes címe „*Magyar Mese- és Mondavilág. Ezer év meseköltése.*“ Ez a közel 500 lapra terjedő kötet 60 mesét tartalmaz, melyekből egy párnak címét ide jegyezzük: „A csodaszarvas“ (A magyarok őseredetét magában foglaló történeti monda) — „Az égig érő fa“ — „Az aranyszörű bárány“ — „Babszem Jankó“ — „A szalonna-fa“ — „A csoda-óra“ — „Rózsza királyfi“ — „Bolond Istók“ — „Mirkó királyfi“ — „A béka“ (Az aranyhaju tündér királykisasszony) — „Fekete-ország“ — „A vasorru bába“ — „A szegényember hegedűje“ — „Az arany köles“ — „Szerencse és Áldás“ — „Krisztus és az oláh pap“ — „Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő baraczk“ — „Vár és forrás“ — „A lompos medve“ — „A csonka torony“ — „Krisztus és a fősvény asszony“ — „Az isten kardja“ — „A táltos kecske“ — „Bálványos vár“ — „A tejkut“ — „A hadak utja“ — „Megölő Istéfán“ — „A molnár leánya“ — „Mi van a ládikóban?“ — „A két szívű királyfi“ — „Béka királykisasszony“ — „Kigyó Darvitéz és Tatárvitéz“ — „Három nemes legény“ (A három szerencsepróbáló) — „Melyik ér többet“ (Három becses dolog) — „A rászedett ördög“ — „A vörös tehén“ — „Jégország királya“ — „Az aranygyapjas kosok“ — „A tűz“ (Krisztus-monda) — „A szegény ember kakasa“ — „Világszép Ilona“ — „Táltos Jankó.“

Ime, mennyi régi ismerősünkkel találkozunk a gyermekszobából. Többről bizony már egészen meg is feledkeztünk és most annál jobban örülünk a viszontlátás miatt. Csakhogy ezek a mesék, azoknak alakjai egészen új, valósággal ünnepi köntösben jelennek meg előttünk, mert a jó Benedek elek teljesen újra átdolgozta ezeket az ágról-végről összeoportositott meséket. A mese szövegének érdekességét csak emeli az a sok szép rajz, a melyeket Széchy Gyula rajzolt a szöveghez. Némelyik meséhez két-három szép rajz is van*, úgy hogy ez a csinos kötet, a mellett, hogy mesekönyv, képes-könyv is, melyben magukat a sikerült ábrázolatokat is érdemes megtekinteni.

Különben a kötetnek külső rendkívüli díszes kiállítása és valóban remek kötése arra vall, hogy ez a könyv nem csupán a

* Lásd a Fialtság Barátja legújabb számában közölt mutatványt.

serdültebb gyermekek kedvenc olvasmányának van szánya, hanem mint díszmunka is méltán igényt tarthat minden jó magyar család asztalán. A kötet ára diszkötésben csak 3 frt.

Delta.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— A főtiszt. püspök úr kinevezte Csegezbe rendes lelkésznek Benczédi Domokos papjelöltet. Kívánjuk, hogy az ifjú lelkészt szerencse kísérje pályáján.

— Murányi Farkas Sándor, ki a három százados emlék-ünnepre irt ódájával megörökítette nevét az unitárius egyház évkönyveiben — szíve szerelmének újból meghódolt és a Dávid Ferencz Egylet fennállása tizedik esztendeje alkalmából egy szép költeménnyel lepte meg az Egyletet. Köszönjük ezt a becses figyelmet, s kívánjuk, hogy azt a fájo sebet, a mely mélyen érző szívében ejtetett forrón szeretett hű nejének Bányai Ágnesnek nem régen (aug. 31-én) bekövetkezett halálával gyógyítsa meg a költészet műzsája. Kívánunk barátunknak vigasztalódást és lelki megnyugvást.

— Első körü közgyűlés. A kolozs-dobokaikör, mely hihetőleg a legrégibb egyházkörünk, egy dologban, körü gyűlések tartásában, a legifjabb, mert f. évi szeptember 6-án tartotta első közgyűlését Kolozsvárt az unitárius leányiskola díszes termében. Kelemen Albert esperesnek az 1894. évi Főtanácsban benyújtott interpellatiójának az eredménye ez a közgyűlés, s a kezdettel meglehetőleg elégedve nemesak interpelláló, hanem maga a kör is, mert jóllehet az egyházak csekélyszáma miatt a közgyűlés nem volt népes, a tanácskozás élénk volt s látszott hogy egy nagy hiány pótoltatott helyre. A közgyűlésnek egyházi elnöke Nagy Lajos esperes, világi Szentiványi Gyula, kuriai tanácselölök, gondnok, voltak. A közgyűlés után társas ebéd következett, melyen a gyűlésen megkezdett eszmecseré tovább folytatódott.

— „A mi szeretett kis egyházunk.“ Kovács József h.-m.-vásárhelyi gondnok, kinek szavait rendszeren meg is előzi és követi is a jótett, a h.-m.-vásárhelyi unitárius egyházat „a mi szeretett kis egyházunknak“ nevezi, s vallásáért, melyet „a legtisztább vallásnak“ nevez, közelebbiről is megmutatta áldozat készségét, a mint bizonyítja a következő czikk:

— Nyilvános köszönet. Kovács József gondnok aa, l.-egyházunk iránti áldozatkésztségét és jóindulatát már többféle adományaival bebizonyította. Legközelebbiről és egyházunknak adományozott egy „Hodmező-vásárhelyi központi takarékpénztári“ részvényt, melynek évi jutaléka (kb 20 frt), a nemes szívi adományozó meghagyása szerént, a tanitói lakás-bér pótlására fordítandó. — „A profétái beszédek is elenyésznek, a nyelvbeszédek is megszűnnek az ismeret is elenyészik, — a szeretet soha el nem fogy.“ (I. kor. XIII. 8.) Tartsa meg Isten egyházunk érdemes gondnokát e szeretetében még sokáig, s közelebbi nemes tettéért fogadja e helyen is legהללásabb köszönetünket.

Hodmező-Vásárhely, 1894 okt. 15. Lófi Ödön, s.-lelkész

— Reynolds Grindall az amerikai unitárius társulat titkára a magyar unitárius ügynek lelkes és buzgó támogatója meghalt szeptember 30-án. A jeles férfiú 1822-ben született s 1848-ban unitárius lelkész lett s az volt 1882-ig, midőn az Á. U. Társulat titkárává választatott. Kitünő kormányzói tehetséggel volt megáldva, a minék a Társulat sokat köszönhet. Egész szívből unitárius volt. Szónoki és irói tehetséggel volt megáldva s főleg történelmi műveket irt. A „Harvard“ egyetem a „theologiai doctor“ czímmel tüntette ki Mint ügyünk barátja s mint amerikai hitrokaink vezértérfiáért őszinte részvétet éreztünk.

— Az amerikai unitáriusok nagy nemzeti konferenciája, mely három évenként szokott tartatni, szeptember 24—27-ig napjain folyt le Saratogaban. Az amerikai lapok tudósítása szerint ennél csak az első volt népesebb, lelkesebb és

hatásosabb. Most egy éve, midőn készülni kezdtetek rá, azt hitték, hogy a püspökünk is jelen lesz, arra melegen meghívták, de — sajnos — egészségi állapota miatt nem mehetett el. Vendég volt az oxfordi Manchester College érdemes tanára Carpenter Estlin J. úr. A négy napi gyűlésezés alatt annyi felolvasás, annyi beszéd és annyi jelentős adatot elé, a mennyiből a magyar türellem 52 hétig teljesen megelegednék. Carpenter tanár úr szíveskedett a mi nevünkben is kifejezni üdvözlését a konferenciának, a melynek kétezer hallgatója volt.

— **A kövendi tűzkárosultak javára** Deák Miklós, ürmösi unitárius lelkész gyűjtése: Deák Miklós 1 frt, Nágó Zsigmond körjegyző 50 kr., Szilágyi Sándor kereskedő 50 kr., Szilágyi Sándorné 50 kr., Sipos Ignác és neje 50 kr., Erdővidéki takarékpénztár 5 frt, Incze Gyula 50 kr., Szalacsy György 20 kr., Török Albert 50 kr., Incze Mózes 20 kr., Medgyesi N. 50 kr., Baló Domokos 20 kr., Borbándi József 30 kr., Nagy István 30 kr., Deák Albert 50 kr., Za hureczki László 50 kr., Kisgyörgy Sándor 1 frt, Valovics Gyula 20 kr., Gócsman Gyula 30 kr., Bocz Péter 20 kr., Zsigmond Béla 20 kr., Nagy Márton 20 kr., Gáspár Albert 10 kr., Szabó Imre 10 kr., Galacsi István 20 kr., Gyertyányi János 50 kr., Kis Samu 20 kr., Gross Vilmos 20 kr., Nagy Ferencz 30 kr., Székely Mózes 20 kr., Biró Mihály 10 kr., N. N. 20 kr., N. N. 20 kr., N. N. 10 kr., Incze Ferencz 30 kr., Czirmay Lajos 50 kr., Máthé János 1 frt, Debiczky Mihály 10 kr., Benkő Gergely 50 kr., S. p. z. 30 kr., N. N. 10 kr., Ferenczy László 10 kr., Kádár N 10 kr., Baróthi takarékpénztár 3 frt, Ferenczi Lajos 50 kr., Zöld Sándor 20 kr., Tordai György 20 kr., Nagy János 20 kr., Kohn József 20 kr., Beke Ferencz 20 kr., Antal Albert 20 kr., Erdővidéki népbank 2 frt., Gáspár Antal 30 kr., Bartha Gergely 20 kr., Dr. Solymosy István 1 frt, Brandstadter Sándor 30 kr., Szép Mihály 20 kr., Vinkler András 20 kr., Magyar János 50 kr., Dobai Áron 20 kr., Dániel Ferencz 50 kr., Langer Vilmos 20 kr., Ifj. Lázár Mihály 10 kr., Nagy András 30 kr., id. Lázár Mihály 50 kr., Csifó Károly 30 kr. — Összesen 31 frt.

— **A kövendi tűzkárosult belső embereknek** Boros György tanár gyűjtő ívében ujabb adakozott Kőváry László úr 5 frtot, ezzel a gyűjtés főösszege 115 frt. További szives adományokat még mindig elfogadunk.

— **A „Keresztény Magvető“-nek** egy teljes sorozata 27 díszesen bekötött kötetben (1861–1892. év összes példányai) 27 frtért eladó. A megvétel végett értekezhetni a szerkesztőségben.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A Dávid Ferencz Egylet tizedik közgyűlése éppen lapunk zártakor fog tartatni Kolozsvárt Dr. Brassai Sámuel elnöklete alatt. A rendes évi jelentéseken kívül a tizévi működésre visszatekintés, Murányi Farkas Sándor alkalmi költeménye és Fangh Erzsébeth kisasszony felolvasása lesznek a fontosabb tárgyak. Jövőkor részletes tudósítást fogunk közölni erről, reméljük, egyik legsikeresebb gyűlésünkről.

A Dávid Ferencz Egylet aranyos-tordaköri fiók egylete évi közgyűlését szeptember hó 29-ik napján tartotta Tordán igen szép számú közönség jelenlétében. A gyűlés őszinte lelkesültséggel fogadta az egylet elnökét, egyleti elnök Dr. Brassai Sámuel, ki a gyűlésen megjelent. Fiók-egyletünk elnöke nagyságos Csegezi Mihály úr elnöki megnyitójában meleg szavakkal köszönte meg megjelenését. „A mag nemcsak elvettett, hanem növekszik is“, mondja egyletünkre vonatkozólag. „Egy vagy két ember nem sokat tehet, ezért szükséges a tömörülés. A titkari jelentés szerint ez évben f.-egyletünkbe beiratkozott: 2 alapító, 15 rendes tag. Kolozsvárt van beiratkozva fiók-egyletünkből 78 tag. Felolvasó ülést tartottunk ez évben kettőt. Mely alkalmakkor felolvastak Gál Miklós. Kanyaró Mihály urak; szavaltak: Barla Erzszi, Létay Etelka kisasszonyok. Az első ülésen szereplők működésére annak idején megtettük észrevételünket. Kanyaró Mihály

„Vallás és erkölcs“ czimű munkáját olvasta fel. E felolvasás élénk érdeklődést keltett a közönségben. Sok szepet, igazat helyesen felfogva adott elő a felolvasó. Mi is minden állítását aláírjuk, csak a csodák szó szerinti tanítása ellen van kifogásunk. A felolvasásnak különösen azon része tetszett, melyben azzal foglalkozik, hogy az állam a koresemákat változtassa kimérisi üzletekké. Hej! ha ez megtörténne, bizony sok dolog megváltoznék az új sötétjében! Lélay Etelka kisasszony Rudnyánszky Gyula „Isten“ czimű költeményét szavalta. A kisasszony e nehéz költeménnyel derekasan megbirkózott. Szép szavallata elragadta a közönséget. Ha bírálatot akarnánk mondani, azt mondanok: még Brassai bácsi is tapsolt. Az egyeslet javára is rendeztetett egy multság, mely alkalommal felolvasott Bíró Lajos. A vidéken is itt-ott tartattak népies felolvasások. A pénztárnoki jelentés szerint a f. egyeslet pénztárába ez év folytán befolyt 44 frt 4 kr., kiadás 4 frt, e szerint jövő évre átmegy 40 frt 4 kr., mely összeg takarékpénztárilag van kezelve. Elismerés illeti Adorján Domokos urat, ki az iskolai növendékeket ily rövid idő alatt szépen betanította énekelni s gyűlésünkön sikerülten szerepeltette őket. Intézkedés történt, hogy jövőre — ha lehetséges — az egyházkör összes ekklésiáiba tartassanak felolvasások. Elnöki zárszó után, az elnök éltetésével — kinek az nap névünnepe is volt — kellemes benyomásokkal távoztunk a viszontlátásig Szent-Mihályfalván.

Egy a sok közül.

Szerkesztői izenetek. J. M. Oxford. Mindkettőre sort keritünk. Köszönet. Az ígéretet várjuk. A kérdésre felelet: még nem tudható. Többet a gyűlések után. — Gv. Mint láthatja felvettük mind a kettőt. A kezdet nagyszerűnek látszik. Jó sikert a folytatásra is. — B. D. Hk. Két válasz is ment. — L. Ö. Hmv. A kérés — sajnos — későn érkezett. Levél meg. — S. G. Szk. Köszönjük a küldeményt is, az ígéretet. Arra sort keritünk, erre alkalmat adunk.

Egyeslet

A. t. olvasóhoz.

Az „Unitárius Közlönyből“ három számat ingyen küldünk meg bárkinek megtekintésre. Kérjük tisztelt olvasóinkat, tegyék meg a lap és az egyeslet érdekében azt a szives fáradságot, hogy egy *levelező-lapon* a *czim, név, lakás és posta* megjelölésével írják meg, hogy kiknek küldjünk mutatványt. Lapunk élénksége, hasznossága és elterjedése is nagy mértékben függ az olvasóktól. Egy kis jóakarát és szives készség nagyot lendíthet az ügyön.

Fogjunk kezét!

Szerkesztőség.

TARTALOM: Kisgyörgy József. (Arczképpel.) Ütő Lajos. 165. lap. — Az öreg és fia. (Költemény.) Tarsasfalvi Albert. 167. l. — Remény s emlékezet. Boros György. 169. l. — Légy hű. Gvidó Béla. 170. l. — Mit hisznek az unitáriusok. 171. l. — Legyen meg a te akaratod. (Krisztus-monda.) Végh Mátyás. 172. l. — Unitárius egyháztörténelmi naptár. Boros György. 174. l. — Emlékkönyvbe. (Költemény.) Rödiger Géza. 175. l. — Ezer év mese költése. 175. l. — Egyház és iskolai mozgalmak. 178. l. — Egyesleti élet és munkásság. 179. l. —